

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

**Комітет з питань Регламенту, депутатської етики та організації роботи
Верховної Ради України**

01008, м.Київ-8, вул. М. Грушевського, 5, тел./факс: 255-49-56 E-mail: k_reglam@rada.gov.ua

**Тимчасовій слідчій комісії
Верховної Ради України з питань
розслідування фактів корупції на
державних підприємствах, в
установах та організаціях
Національної академії аграрних
наук України**

ВИСНОВОК

на проект Постанови Верховної Ради України «Про Звіт Тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України з питань розслідування фактів корупції на державних підприємствах, в установах та організаціях Національної академії аграрних наук України про виконану роботу за шість місяців її діяльності», внесений народними депутатами України – членами Тимчасової слідчої комісії Гуньком А.Г. та іншими (всього 10 підписів) (реєстр. № 9347 від 31.05.2023)

Згідно з електронною резолюцією Голови Верховної Ради України Стефанчука Р.О. від 1 червня 2023 року (електронна картка документа (1204829), Комітет на засіданні 8 червня ц.р. (протокол № 155) розглянув проект Постанови Верховної Ради України «Про Звіт Тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України з питань розслідування фактів корупції на державних підприємствах, в установах та організаціях Національної академії аграрних наук України про виконану роботу за шість місяців її діяльності», внесений народними депутатами України – членами Тимчасової слідчої комісії Гуньком А.Г. та іншими (всього 10 підписів) (реєстр. № 9347 від 31.05.2023), на відповідність оформлення та реєстрації вимогам закону, Регламенту Верховної Ради України та прийнятим відповідно до них нормативно-правовим актам.

Відповідно до положень частин другої та четвертої статті 3 Закону України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України» тимчасова слідча комісія у визначений Верховною Радою України термін, але не пізніше як через шість місяців з дня її утворення, подає Верховній Раді України письмовий звіт про виконану роботу, а також підготовлені нею

пропозиції щодо проектів актів Верховної Ради України, висновки, пропозиції та інші матеріали, які надаються народним депутатам України для ознайомлення. Термін звіту тимчасової слідчої комісії визначається Верховною Радою України у постанові про утворення відповідної комісії.

Верховна Рада України заслуховує звіт про діяльність тимчасової слідчої комісії в будь-який час не пізніше встановленого терміну для її діяльності або на вимогу тимчасової слідчої комісії раніше цього терміну, але не більше двох разів за весь термін її діяльності (частина сьома статті 88 Регламенту Верховної Ради України).

Вимоги до висновків щодо роботи тимчасової слідчої комісії, особливості надання тимчасовою слідчою комісією звіту щодо її роботи визначені положеннями статей 21, 22 Закону України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України», статей 87, 88 Регламенту Верховної Ради України.

Так, результати розслідування тимчасова слідча комісія викладає в звіті, який повинен містити висновки і пропозиції про факти й обставини, які стали підставами для проведення розслідування; відомості чи обставини, встановлені тимчасовою слідчою комісією, і докази, якими це підтверджується; відомості чи обставини, що не підтвердилися; факти й обставини, які не були перевірені, із зазначенням причин, з яких перевірка не здійснювалася (частина перша статті 21 Закону України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України», частина перша статті 88 Регламенту Верховної Ради України).

Тимчасова слідча комісія при підготовці висновку щодо кожної встановленої обставини проводить голосування. Результати голосування із зазначенням кількості голосів, поданих «за», «проти», «утримався», наводяться у висновку тимчасової слідчої комісії. Висновок вважається ухваленим, якщо за нього проголосувало більше половини членів тимчасової слідчої комісії від її складу, затвердженого Верховною Радою України. Усі висновки тимчасової слідчої комісії оформляються письмово і підписуються головою та секретарем тимчасової слідчої комісії (частина друга статті 21 Закону України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України»).

У пропозиціях тимчасової слідчої комісії зазначається, яким чином мають бути використані висновки тимчасової слідчої комісії у разі прийняття Верховною Радою України рішення щодо них. Пропозиції тимчасової слідчої комісії викладаються у проекті постанови чи іншого акта Верховної Ради України і вносяться на розгляд Верховної Ради України народними депутатами України – членами тимчасової слідчої комісії (частина третя статті 21 Закону України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України», частина друга статті 88 Регламенту Верховної Ради України).

У статті 22 Закону України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України», статті 88 Регламенту Верховної Ради України встановлені вимоги до розгляду Верховною Радою України звіту тимчасової слідчої комісії.

За результатами розгляду висновків і пропозицій тимчасової слідчої комісії Верховна Рада України може прийняти рішення, зокрема, взяти їх до відома; припинити повноваження тимчасової слідчої комісії, а в разі необхідності вирішити питання щодо, зокрема, направлення матеріалів тимчасової слідчої комісії до Офісу Генерального прокуратора для їх вивчення та відповідного реагування; направити висновки тимчасової слідчої комісії для реагування згідно із законом відповідному органу державної влади, іншому державному органу, органу місцевого самоврядування чи посадовій особі; опублікувати висновки тимчасової слідчої комісії у газеті «Голос України» з додержанням вимог закону щодо захисту інформації з обмеженим доступом, у тому числі таємної чи іншої охоронюваної законом інформації.

Комітет зазначив, що 1 грудня 2022 року Верховною Радою України було утворено Тимчасову слідчу комісію Верховної Ради України з питань розслідування фактів корупції на державних підприємствах, в установах та організаціях Національної академії аграрних наук України (Постанова Верховної Ради України № 2789-IX) (далі – Тимчасова слідча комісія) та визначено, що строк діяльності Тимчасової слідчої комісії становить один рік з дня її утворення, а також що звіт про виконану роботу комісії має бути заслуханий не пізніше шестимісячного строку з дня її утворення, тобто до 1 червня 2023 року.

У свою чергу, 31 травня 2023 року, в межах шестимісячного строку, народними депутатами України – членами Тимчасової слідчої комісії Гуньком А.Г. та іншими (всього 10 підписів) внесено на розгляд Верховної Ради України проект Постанови Верховної Ради України про звіт Тимчасової слідчої комісії про виконану роботу за шість місяців її діяльності (реєстр. № 9347), а також, власне, звіт комісії, у додатку до проекту Постанови.

Щодо змісту проекту Постанови Верховної Ради України (реєстр. № 9347) та звіту Тимчасової слідчої комісії про виконану роботу за шість місяців її діяльності (далі – Звіт) Комітет зауважив таке.

У пункті 2 розділу I Звіту «Загальні відомості про проведену роботу» (стор. 4) зазначено, що «для здійснення розслідування за напрямами визначених завдань Тимчасовою слідчою комісією утворено три робочі групи», зокрема «друга робоча група – робота з державними підприємствами, установами, організаціями, які перебувають у сфері управління Фонду державного майна України».

Комітет звернув увагу на те, що згідно з пунктом 2 частини п'ятої статті 4 Закону України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України», пунктом 2 частини четвертої статті 85, частини другої статті 87 Регламенту Верховної Ради України завдання тимчасової слідчої комісії і коло питань, що підлягають розслідуванню визначаються Верховною Радою України у Постанові Верховної Ради України про утворення відповідної тимчасової слідчої комісії.

Так, одним з основних завдань Тимчасової слідчої комісії визначено здійснення перевірки ефективності використання коштів державного бюджету та управління об'єктами державної власності саме Національною академією

аграрних наук України, а не Фондом державного майна України (підпункт 1 пункту 2 Постанови Верховної Ради України від 01.12.2022 № 2603-IX).

У розділі II Звіту «Відомості та обставини, встановлені тимчасовою слідчою комісією» зазначено, що «Тимчасова слідча комісія за результатами дослідження та аналізу отриманої інформації, документів і матеріалів, показань та пояснень посадових і службових осіб органів державної влади, органів місцевого самоврядування, керівників, інших посадових і службових осіб НААНУ та віднесених до її відання підприємств, установ і організацій встановила відомості та обставини щодо кожного з п'яти основних завдань діяльності Тимчасової слідчої комісії, визначених постановою Верховної Ради України про її утворення».

З огляду на це Комітет зауважив, що всупереч вимогам частини другої статті 3 Закону України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України» Тимчасовою слідчою комісією не було додано до проекту Постанови матеріали проведеного розслідування, про які зазначено на сторінках 5, 8, 11, 16, 17, 20 Звіту, та які мають бути надані народним депутатам України для ознайомлення.

Водночас, на сторінці 20 Звіту зазначено, що «до ряду вже відкритих кримінальних проваджень Тимчасовою слідчою комісією були направлені матеріали, отримані під час розслідування фактів корупції на державних підприємствах, в установах та організаціях НААНУ», що не узгоджується з положенням частини третьої статті 22 Закону України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України» та частини четвертої статті 88 Регламенту Верховної Ради України, оскільки питання, зокрема щодо направлення матеріалів тимчасової слідчої комісії Генеральному прокурору для їх вивчення та відповідного реагування, вирішує Верховна Рада України при розгляді висновків і пропозицій тимчасової слідчої комісії.

Також Комітет звернув увагу на пункт 5.5. розділу II Звіту «Відомості та обставини, встановлені тимчасовою слідчою комісією» (стор. 19 Звіту), в якому «Тимчасова слідча комісія констатує, що досудове розслідування у кримінальних провадженнях щодо вчинення посадовими особами системи НААНУ кримінальних правопорушень характеризується надмірною тривалістю. Звичним явищем є тривалість досудових розслідувань понад три роки. Для прикладу, такими є кримінальні провадження: № 12020120170000302 від 08.04.2020 р. ... № 12019060080000401 від 03.07.2019 р. ... № 42020110000000171 від 26.08.2020 р.».

У свою чергу, в підпункті 3 пункту 2 розділу IV Звіту «Пропозиції» Тимчасовою слідчою комісією рекомендується Офісу Генерального прокурора:

«доручити органам прокуратури, які здійснюють процесуальне керівництво досудовим розслідуванням у кримінальних провадженнях щодо вчинення кримінальних правопорушень керівниками, іншими посадовими та службовими особами системи НААНУ, досудове слідство у яких триває понад три роки, встановити органам досудового розслідування чіткі та стислі строки для

проведення процесуальних дій, необхідних та достатніх для закінчення досудових розслідувань у розумні строки;

забезпечувати представництво органами прокуратури інтересів держави в судах у справах про незаконне відчуження та/або вилучення земельних ділянок із постійного користування НААНУ, підвідомчих їй підприємств, установ і організацій».

З огляду на це Комітет зауважив, що відповідно до положень частини другої статті 19 Конституції України органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Пунктом 33 частини першої статті 85 Конституції України передбачено, що до повноважень Верховної Ради України належить здійснення парламентського контролю у межах, визначених Конституцією України та законом.

Враховуючи це, Комітет звернув увагу на позицію Конституційного Суду України, яка викладена у рішенні від 11 квітня 2000 року № 4-рп, зокрема: «Як впливає із статті 19 Конституції України та чинного законодавства, органи державної влади... їх представники не повинні втручатись у діяльність прокуратури..., які проводять оперативно-розшукову діяльність, дізнання і досудове слідство..., а також з питань провадження слідчими прокуратури досудового слідства в конкретних кримінальних справах. Це стосується і Верховної Ради України, її органів та народних депутатів України. Такий висновок випливає з того, що Конституція України серед повноважень Верховної Ради України безпосередньо не передбачає здійснення контролю за діяльністю прокуратури, а правом надавати собі додаткові контрольні повноваження шляхом прийняття відповідного закону Верховна Рада України не наділена».

Крім цього, Верховний Суд у своїй Постанові від 28 квітня 2021 року № 9901/258/20 «Про визнання протиправним та скасування підпункту 4 пункту 3 Постанови Верховної Ради України «Про попередній звіт Тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України для здійснення парламентського контролю за розслідуваннями нападів на Катерину Гандзюк та інших громадських активістів протягом 2017-2018 років» від 17 червня 2020 року № 712-ІХ зазначав, що пункт 1 частини третьої статті 23 Закону України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України» надає Верховній Раді України при розгляді висновків і пропозицій тимчасової слідчої комісії можливість у разі необхідності лише вирішити питання щодо направлення матеріалів тимчасової слідчої комісії до Генеральної прокуратури України для їх вивчення та відповідного реагування. Отже, Верховна Рада України не наділена повноваженнями здійснювати контроль за процесуальною діяльністю органів досудового розслідування і прокуратури та надавати рекомендації вжити заходів реагування за фактами, наведеними у попередньому звіті Верховної Ради України, поновлювати та/або зупиняти, відновлювати або припиняти кримінальні провадження тощо, а лише може направити висновок тимчасової слідчої комісії для відповідного реагування.

Беручи до уваги зазначене, вбачається за необхідне виключити підпункт 3 пункту 2 розділу IV Звіту «Пропозиції», а також пункт 5 проекту Постанови, в якому пропонується контроль за виконанням цієї Постанови, до якої додано Звіт, покласти на Тимчасову слідчу комісію, як такі, що передбачають вихід за межі повноважень тимчасової слідчої комісії.

Крім того Комітет зауважив, що у Звіті Тимчасової слідчої комісії, який містить висновки та пропозиції, не зазначено, чи було проведено голосування при підготовці висновку щодо кожної встановленої обставини та відповідно кількість голосів членів Тимчасової слідчої комісії, поданих «за», «проти», «утримався», як це передбачено вимогами частини другої статті 21 Закону України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України».

Також, відповідно до пунктів 2 та 3 частини другої статті 22 Закону України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України», пунктів 2 та 3 частини третьої статті 88 Регламенту Верховної Ради України за результатами розгляду висновків і пропозицій тимчасової слідчої комісії Верховна Рада України може прийняти рішення продовжити роботу тимчасової слідчої комісії на визначений Верховною Радою України строк, але не більше одного року з дня її утворення, або припинити повноваження тимчасової слідчої комісії, про що не зазначено у тексті проекту Постанови.

Окремо Комітет привернув увагу до положень частини п'ятої статті 3 Закону України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України», якими передбачено, що питання про заслуховування звіту, висновків і пропозицій тимчасової слідчої комісії позачергово без голосування включається до порядку денного пленарних засідань Верховної Ради України наступного дня пленарних засідань після дня подання звіту, висновків і пропозицій та розглядається першим на пленарному засіданні.

Враховуючи викладене, Комітет ухвалив експертний висновок на проект Постанови Верховної Ради України «Про Звіт Тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України з питань розслідування фактів корупції на державних підприємствах, в установах та організаціях Національної академії аграрних наук України про виконану роботу за шість місяців її діяльності», внесений народними депутатами України – членами Тимчасової слідчої комісії Гуньком А.Г. та іншими (всього 10 підписів) (реєстр. № 9347 від 31.05.2023), та прийняв рішення направити його Тимчасовій слідчій комісії Верховної Ради України з питань розслідування фактів корупції на державних підприємствах, в установах та організаціях Національної академії аграрних наук України.

Голова Комітету

С.В.КАЛЬЧЕНКО

